Regeldrukreductie

De toolkit die ondernemen makkelijker maakt

- Voorwoord
- Inleiding
- Principes
- Stappenplan
  - Ophalen
  - Wegen
  - Kiezen
  - Reduceer eigen regels
  - Signaleer knelpunten
  - Reduceer ervaren druk
  - Evalueren
  - Delen

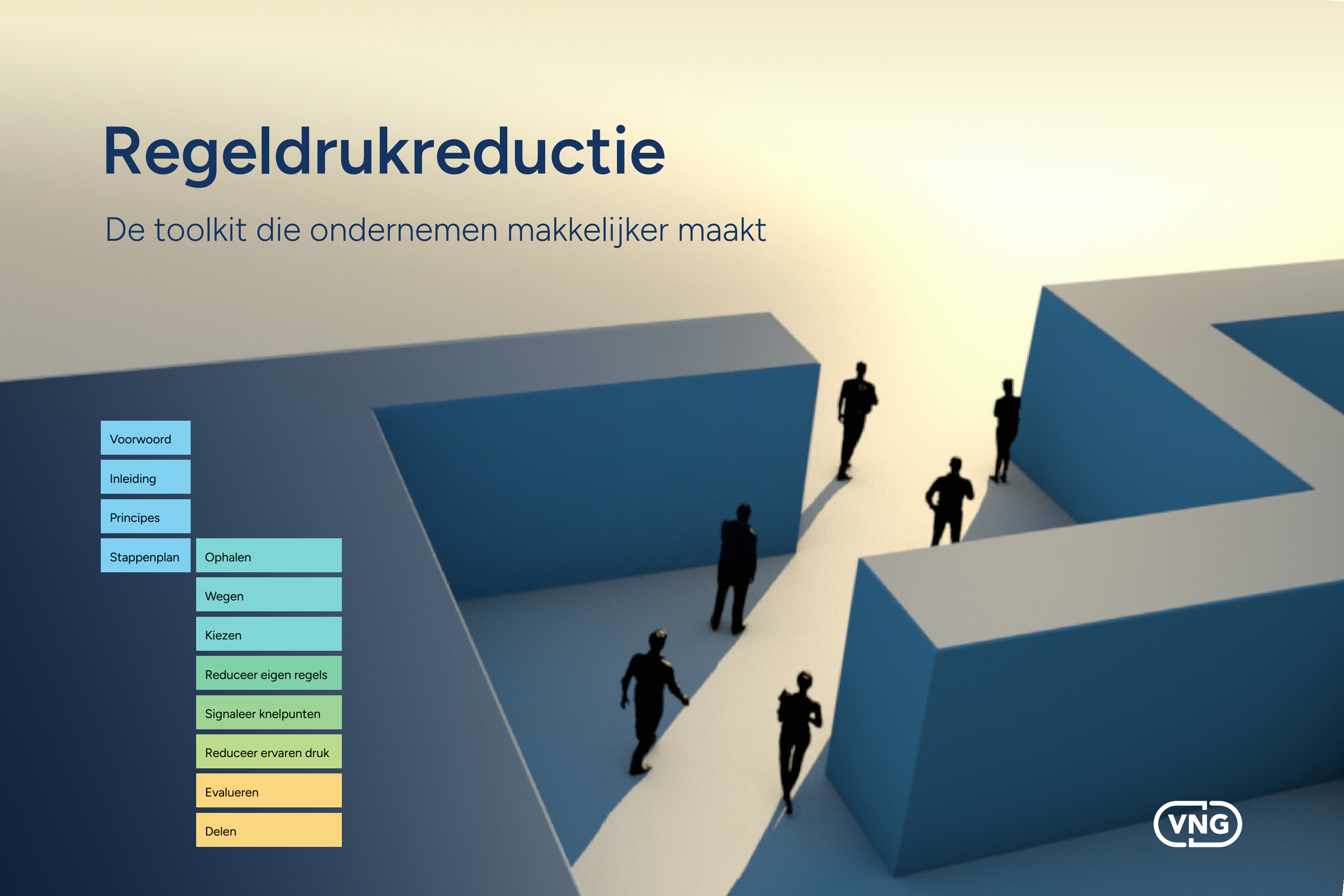

Voorwoord

“Hoeveel tijd kost het ons om regels uit te leggen, terwijl ondernemers vooral willen ondernemen?” Die vraag stel ik mezelf vaak. Voordat ik wethouder werd, was ik jarenlang zelf mkb’er. Ik weet hoe het voelt om risico’s te nemen, personeel te vinden in krappe tijden en te investeren in innovatie terwijl marges onder druk staan. Regeldruk mag daarbij nooit een extra hindernis zijn.

“Eenvoud, samenwerking en lef: samen verminderen we regeldruk.”

Als lid van de VNG-commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu, bestuurlijk trekker van de G40-themagroep mkb en natuurlijk als wethouder van mijn eigen gemeente Sittard-Geleen zie ik hoe gemeenten worstelen met complexe processen. Maar ik zie ook inspirerende voorbeelden. Minder loketten, meer duidelijkheid, meer vertrouwen.

De principes en stappen in deze toolkit zijn geen theorie, maar praktijk: van bestuurlijk commitment tot permanente aandacht voor belemmerende regels. Ze geven richting én inspiratie.

Met deze nieuwe toolkit bieden we praktische handvatten om regeldruk te verminderen. Niet door extra beleid, maar door eenvoud, samenwerking en lef. Ondernemers verdienen een overheid die meedenkt. Elke minuut die een ondernemer besteedt aan papierwerk, is een minuut minder voor groei en innovatie.

Mijn oproep: gebruik deze toolkit, ga in gesprek met ondernemers en durf regels te schrappen waar het kan. Samen maken we ondernemen makkelijker en daarmee onze lokale economie sterker.

Yvonne Salvino
Lid van de VNG-commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu
Wethouder Economie gemeente Sittard-Geleen

Inleiding

Ondernemers en inwoners dragen bij aan de ontwikkeling en vitaliteit van gemeenten. Het bedrijfsleven zorgt voor werk en economische groei en draagt daarmee bij een brede welvaart. Regels zijn nodig om bedrijfsmatige activiteiten in goede banen te leiden en belangen te beschermen.

Soms ervaren ondernemers regeldruk die verder gaat dan het doel van de regels. Dat komt bijvoorbeeld door nieuwe ontwikkelingen waardoor regels minder effectief zijn. Daarom is het belangrijk om regelmatig te toetsen of regels en bijbehorende producten, zoals vergunningen en ontheffingen, nog nodig en uitvoerbaar zijn. Zo houden we de balans tussen belangen en sluiten we beter aan bij wat inwoners en ondernemers nodig hebben.

We leven in een tijd waarin een toekomstbestendige economie essentieel is voor onze kwaliteit van leven (The Draghi report on EU competitiveness), het mkb achterblijft (Kamerbrief bij Jaarbericht Staat van het mkb 2025) en regeldruk toeneemt (**Onderzoek KVK: Hoe groter de onderneming, hoe meer last van regeldruk**). De balans met andere belangen blijft belangrijk, tegelijk is regeldrukreductie in deze context extra waardevol.

Deze toolkit regeldrukreductie biedt praktische hulpmiddelen om regeldruk te toetsen en waar mogelijk te verminderen. De figuur hiernaast illustreert de context van regels en regeldruk en de positie die deze toolkit hierin inneemt.

In het vervolg van deze inleiding lichten wij toe wat wij onder regeldruk en regeldrukreductie verstaan. Ook is er een korte leeswijzer. Deze laat zien wat de toolkit biedt en hoe u deze het beste gebruikt.

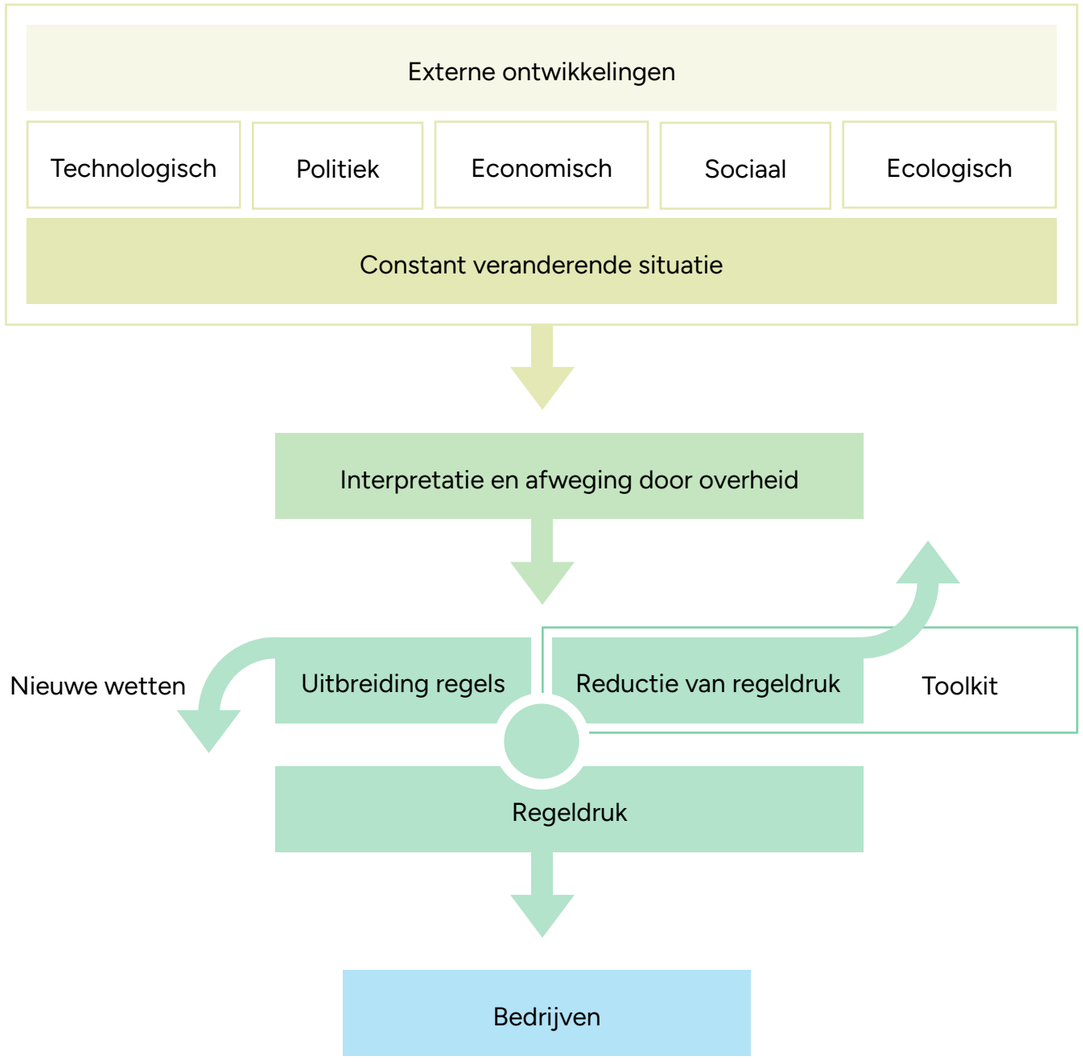

Begrippen

Regeldruk kan een belangrijke bron zijn van ergernis bij ondernemers maar soms ook bij gemeenten zelf. In gemeenteland is aandacht voor regeldruk en regeldrukreductie dan ook al jarenlang belangrijk. **Het Handboek meting regeldrukkosten** hanteert de volgende definitie voor regeldruk:

> **"De tijd en kosten die bedrijven moeten maken om verplichtingen uit wet- en regelgeving na te leven en alle voorschriften te volgen. Dit zijn de tijd en kosten om inhoudelijke verplichtingen na te leven. Financiële kosten, zoals belastingen en leges, vallen niet onder het begrip regeldruk."**

Niet alle frustratie is meetbaar in tijd en kosten. Deze niet-kwantificeerbare regeldruk noemen we ervaren regeldruk. Het gaat om de vraag: draagt de verplichting bij aan het doel en is dat doel haalbaar? Belangrijke aspecten zijn:

- Werkbaarheid: Hoe lastig is het om aan de verplichting te voldoen?
- Proportionaliteit: Zijn de verplichtingen niet te zwaar voor het doel?
- Nut: Lost de wet- en regelgeving daadwerkelijk een probleem op?

Met regeldrukreductie bedoelen we:

> **" Alle inspanningen van gemeenten om (ervaren) regeldruk voor bedrijven te verminderen."**

Naast het verminderen van regeldruk door bestaande regels, is het belangrijk om regeldruk door nieuwe regels te voorkomen. Hiervoor bestaan verschillende hulpmiddelen, zoals de mkb-toets.

Gemeenten werken met zowel landelijke als eigen (autonome) regels. Bij autonome regelgeving bepaalt de gemeente zelf welke verplichtingen gelden. Als een gemeente landelijke regels uitvoert, dan heeft zij beperkte of geen invloed op de regeldruk.

Voorbeelden:

1. **Omgevingswet**
   Gemeenten voeren vergunningstelsels uit, maar mogen aanvullende regels opnemen in het omgevingsplan en beleidsregels. Daarmee beïnvloeden zij deels de regeldruk.
2. **Algemene Plaatselijke Verordening (APV)**
   Gemeenten voeren landelijke wetten uit en bepalen zelf ook regels voor openbare orde, veiligheid en leefbaarheid. Ondernemers krijgen hierdoor mogelijk te maken met lokale voorschriften. Bijvoorbeeld voor het gebruik van terrassen, evenementenvergunningen, reclame-uitingen en standplaatsen.

Leeswijzer

Deze toolkit behandelt eerst drie algemene principes die regeldrukreductie binnen de gemeente ten goede komen. Vervolgens laat een handig stappenplan zien hoe regeldruk gereduceerd kan worden.

De specifieke onderdelen van de toolkit bieden inspiratie en concrete instructies om direct aan de slag te gaan. Voor een optimale aanpak vindt u links naar verdiepend materiaal en bijlagen met praktische tools, inclusief uitgewerkte voorbeelden van succesvolle aanpakken. Gebruik de navigatieknoppen in de bijlagen om eenvoudig terug te keren naar het hoofdstuk.

De verdiepingsblokken worden aangeduid met de volgende iconen:

- Voorbeelden
- Verdiepende informatie
- Organisaties of personen die hierbij kunnen worden betrokken
- (praktische) Tips
- Achter deze knop staat extra informatie

Algemene principes

De algemene principes voor regeldrukreductie helpen gemeenten om gedurende het hele proces effectiever en doelgericht te werken. Ze zijn gebaseerd op ervaringen van gemeenten die in 2020 door de VNG zijn samengevat in tien werkende elementen. Sommige elementen zijn al verwerkt in het regeldrukreductieproces in dit hoofdstuk; de overige elementen zijn verwerkt in drie kernprincipes die hier nader worden toegelicht:

1 **Samenwerking**
Regeldruk reduceren doe je samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en collega's binnen de gemeentelijke organisatie. Dit levert een vollediger beeld op van wat als belastend wordt ervaren en waar verbetering mogelijk is.

2 **Ambitie**
Een breed gedragen visie maakt energie en creativiteit los om tot echte verbeteringen te komen, in plaats van kleine optimalisaties.

3 **Experimenteren en leren**
Door pilots en kleine experimenten te gebruiken, krijgt u snel inzicht in wat werkt en wat niet. Dit bevordert flexibiliteit, innovatie en continu leren binnen de organisatie.

Deze principes vormen de basis voor het proces van toetsen en reduceren van regeldruk en ondersteunen gemeenten bij het behalen van meetbare resultaten. Hieronder worden deze verder uitgewerkt.

Samenwerking: regeldruk reduceren doe je samen

Het verminderen van regeldruk is geen solistische taak. Samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en collega's binnen en buiten de gemeentelijke organisatie is essentieel. Regeldruk ontstaat vaak op het snijvlak van beleid, uitvoering en beleving; juist daar biedt samenwerking inzicht in wat als belastend wordt ervaren en waar verbetering mogelijk is.

Waarom samenwerking werkt

Samenwerking brengt verschillende perspectieven samen. Wat voor de beleidsmaker logisch lijkt, kan voor inwoners of ondernemers onnodig complex of frustrerend zijn. Door deze perspectieven vroegtijdig te verbinden, voorkomt u dat maatregelen nieuwe regeldruk veroorzaken. Bovendien vergroot samenwerking het draagvlak voor veranderingen en stimuleert het eigenaarschap bij alle betrokkenen.

Praktische stappen voor samenwerking

- Inventariseer partners: Breng in kaart wie binnen en buiten de gemeente betrokken kan zijn bij regeldrukreductie. Het **'Overzicht stakeholders gemeentelijke regeldrukreductie' in bijlage 1** helpt hierbij.
- Stel een gedeeld doel vast: Zorg dat iedereen hetzelfde resultaat voor ogen heeft en elkaar begrijpt.
- Creëer psychologische veiligheid: Stimuleer een veilige omgeving waarin het wordt aangemoedigd dat zorgen, fouten en ideeën gedeeld worden.
- Duidelijke rollen: Leg verantwoordelijkheden vast om vrijblijvendheid te voorkomen.
- Leer en verbeter: Verzamel feedback en pas het proces continu aan op basis van wat werkt.

Bestuurlijke steun als motor voor regeldrukreductie

Succesvolle regeldrukreductie vraagt meer dan ideeën: bestuurlijk lef en politieke betrokkenheid zijn essentieel. Bestuurders, zoals wethouders en burgemeesters, moeten het ambtelijk apparaat actief mobiliseren en rugdekking bieden. Politiek commitment creëert urgentie, maakt het onderwerp bespreekbaar en helpt weerstand te overwinnen.

Experimenteren met nieuwe werkwijzen, bijvoorbeeld via pilots, biedt ruimte om regels tijdelijk los te laten en grenzen op te zoeken. Om deze inzet structureel te borgen, is het belangrijk dat de portefeuille regeldruk expliciet binnen het college van burgemeester en wethouders wordt belegd.

In **Hollands Kroon** kwam het initiatief rechtstreeks van de burgemeester. Het college stond vanaf het begin achter de beweging. De raad was aanvankelijk enthousiast over het abstracte plan ("minder betutteling, minder regels, meer vrijheid"), maar bij de concrete voorstellen ontstonden er zorgen. Deze werden opgelost door een vangnet te creëren voor inwoners die tussen de wal en het schip konden vallen.

Gemeente Hollands Kroon. (Toolkit regeldruk – VNG 2020)

- **Participatieladder (Edelenbos & Monnikhof)** | Samenwerking wordt effectiever naarmate betrokkenheid toeneemt.
- **Psychologische veiligheid (Amy Edmondson)** | Teams presteren beter als leden zich veilig voelen om zich uit te spreken.
- **Systeemdenken (Peter Senge)** | Samenwerking is cruciaal voor het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken.
- **Netwerksamenleving (Manuel Castells)** | Effectieve beleidsvorming vereist verbonden actoren.

Een ambitieus plan: van visie naar actie

Regeldruk reduceren vraagt om meer dan losse maatregelen; het vereist een heldere visie en een ambitieus plan dat richting geeft. Zonder duidelijke ambitie blijven initiatieven vaak beperkt tot kleine optimalisaties, terwijl een breed gedragen visie energie en creativiteit losmaakt voor echte verbetering.

Waarom een ambitieus plan werkt

Een ambitieus plan zorgt voor focus, samenhang en duidelijke keuzes. Het maakt doelen tastbaar, voorkomt versnippering en motiveert medewerkers en partners door een betekenisvol en toekomstgericht doel te bieden.

Stappen naar een breed gedeelde ambitie

- Gezamenlijke visieontwikkeling: Organiseer interactieve sessies waarin stakeholders hun ideeën en zorgen kunnen inbrengen. Gebruik werkvormen zoals scenario-denken om het perspectief te verruimen.
- Vertaal visie naar concrete doelen: Stel meetbare doelstellingen en duidelijke mijlpalen op. Dit creëert urgentie en maakt voortgang zichtbaar.
- Creëer eigenaarschap: Betrek sleutelfiguren vroegtijdig en faciliteer co-creatie. Hoe meer mensen zich herkennen in de ambitie, hoe groter het draagvlak.
- Communiceer helder en herhaaldelijk: Zorg dat de ambitie continu zichtbaar en bespreekbaar is via interne en externe kanalen.

- **Kotter's 8-stappenmodel** | Belang van een urgente visie en leidende coalitie.
- **Simon Sinek's Start with Why** | Betrokkenheid door een inspirerend "waarom".
- **SMART-principes** | Vertaal ambitie naar concrete, haalbare doelen.
- **Theory of Change** | Van lange-termijnvisie naar praktische interventies.

Experimenteer: pilots als sleutel tot minder regeldruk

Regeldruk verminderen is vaak complex. Vooraf weet je niet altijd welke maatregelen werken. Daarom is experimenteren heel belangrijk. Met pilots test je ideeën, verzamel je ervaringen en verbeter je gericht. Zo wordt voorkomen dat veel tijd en middelen gaan naar oplossingen die niet blijken te werken.

Waarom experimenteren werkt

Met experimenten valideer je op kleinere schaal wat wel en niet werkt. Ze stimuleren een lerende cultuur waarin meer toleratie is voor fouten en pas meer geïnvesteerd hoeft te worden als bekend is wat echt werkt. Zo ontstaat er ruimte voor innovatie en flexibiliteit binnen de organisatie. Uiteraard moeten ook experimenten binnen de kaders van de wet worden uitgevoerd.

Zo organiseert u effectief experimenteren

1. Check eerdere ervaringen: Heeft een andere gemeente al een vergelijkbaar experiment gedaan? Leer daarvan.
2. Begin klein en concreet: Kies een afgebakend vraagstuk en start met een pilot. Zo blijft het beheersbaar.
3. Formuleer hypotheses en meetcriteria: Leg vooraf vast wat u verwacht en hoe u succes meet.
4. Inventariseer risico's en maatregelen: Denk aan rechtsongelijkheid, botsingen met beleid, precedentwerking en uitvoeringsproblemen.
5. Creëer ruimte voor falen: Maak duidelijk dat experimenten risico's mogen hebben. Leren staat centraal.
6. Deel resultaten transparant: Communiceer successen én lessen uit minder geslaagde pilots. Deel deze ook met andere gemeenten.

- **Lean Startup (Eric Ries)** | Build–Measure–Learn als basis voor snelle verbetering.
- **Design Thinking** | Iteratief ontwerpen en toetsen met echte gebruikers.
- **Agile-principes** | Korte feedbackloops en aanpassingsvermogen.
- **Double Loop Learning (Chris Argyris)** | Niet alleen acties, maar ook aannames herzien.

Globaal stappenplan regeldrukreductie

Ik wil ophalen welke mogelijkheden er zijn om regeldruk te reduceren.	1	Ophalen	Regeldruk signalen ophalen en verzamelen.
Ik wil duiden waar het zwaartepunt van de (ervaren) regeldruk in onze gemeente ligt en een casus prioriteren.	2	Wegen	Duiden van de ernst per bron van regeldruk.
Ik wil voor een concrete casus afwegen welke oplossingsrichting om druk te reduceren (nu) het meest gepast is.	3	Kiezen	Oplossingsrichtingen afwegen.
Ik heb een regeldrukreducerende oplossing die ik wil realiseren.	4	**A** Reduceer eigen regels **B** Signaleer knelpunten uit hogere regelgeving **C** Reduceer de ervaren druk	
Ik heb regeldruk gereduceerd en wil daarvan leren om in de toekomst nog effectiever/efficiënter meer regeldruk te reduceren.	5	Evalueren	Leren van doorgevoerde regeldrukreducties.
Ik heb geleerd van regeldrukreductie initiatieven en wil met mijn inzichten anderen versnellen in hun initiatieven.	6	Delen	Ervaringen en inzichten delen.

1 **Ophalen** Regeldruksignalen ophalen en verzamelen

Om regeldruk effectief te verminderen, is een compleet overzicht nodig van alle verplichtingen die regeldruk veroorzaken en van signalen die wijzen op knelpunten. Hoe vollediger dit beeld, hoe beter u regeldruk kunt aanpakken. Signalen kunnen zich in de tijd opstapelen: meerdere meldingen over dezelfde regel geven vaak een beter beeld dan één melding. Zijn er nog weinig signalen? Dan kunt u aanvullende informatie ophalen via verschillende bronnen.

Eerst beschrijven we de belangrijkste bronnen van regeldruk. Daarna leest u hoe u signalen verzamelt en een overzicht maakt.

Mogelijke bronnen van regeldruk

Ondernemers ervaren regeldruk door het aantal regels en hoe belastend deze zijn. Vaak gaat het om gemeentelijke regels, maar ook om de manier van communiceren met de gemeente. Elk contactmoment kan een bron van regeldruk zijn.

Begin pragmatisch: start met de belangrijkste gemeentelijke regels en regelingen, zoals:

- Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- Omgevingsplan
- Aanvullende regelingen, bijvoorbeeld subsidies

De typen verplichtingen die regeldruk veroorzaken zijn:

- Vergunningen
- Meldingen
- Ontheffingen
- Subsidies
- Belastingprocedures (niet de financiële afdracht)
- Administratieve verplichtingen (meldingen, registraties, rapportages)
- Gegevensverzameling (onderzoeken, metingen)
- Regels op gebiedsniveau (bijvoorbeeld beleidsvorming of gebiedsontwikkeling)
- Aanvragen van documenten
- Bezwaar- en beroepsprocedures

Geef bij elke verplichting aan of de gemeente de betreffende verplichting op eigen initiatief heeft vastgesteld (autonomie), of dat deze volgt uit landelijke regelgeving (medebewind). Indien sprake is van medebewind, is het van belang te onderzoeken welke ruimte de landelijke wet biedt om de betreffende regels te veranderen of te schrappen.Vergelijk uw gemeentelijke verordeningen met de VNG-modelverordeningen. Aanpassingen of aanvullingen wijzen op ruimte voor autonome(eigen) keuzes.

Signalen verzamelen

Om te bepalen waar u regeldruk kunt verminderen, onderzoekt u waar ondernemers onnodige regeldruk ervaren. Maak onderscheid tussen:

- Verplichtingen waar de gemeente zelf de mogelijkheid heeft om keuzes te maken.
- Verplichtingen waar de gemeente geen of onvoldoende ruimte heeft om eigen keuzes te maken. Deze moeten terecht komen bij de overheid die dat wel heeft.

Hoe verzamelt u signalen?

Gebruik meerdere bronnen voor een compleet beeld:

- **Ondernemersloket of bedrijfscontactfunctionaris**
  Elke vraag, foutmelding of herhaald contactmoment kan wijzen op onduidelijke regels of processen. Ook klachten en meldingen zijn waardevol.
- **Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR)**
  Dit landelijke college geeft inzicht in algemene oorzaken van regeldruk.
- **Lokaal meldpunt regeldruk**
  Laat ondernemers knelpunten melden via e-mail, een webformulier of telefoon. Zorg dat melders belangrijke achtergrondinformatie kunnen geven.
- **Sessies met ondernemers**
  Kleinschalige gesprekken leveren praktijkgerichte inzichten op. Ondernemers benoemen knelpunten en geven zicht op de impact van regels. Ook hierbij is het van belang om te bezien welke ruimte er is om zelf de regels te wijzigen. Voor ondernemers is het lastig te onderscheiden wie de regels oplegt.

Ondernemers aan tafel krijgen

Dit kan op verschillende manieren:

- Organiseer structureel overleg met branche- of ondernemersverenigingen
- Agendeer regeldruk expliciet in bestaande bestuurlijke overleggen
- Betrek ondernemers vroegtijdig bij het opstellen of aanpassen van beleidsregels
- Evalueer processen op basis van feedback van ondernemers
- Voer regelmatig 1-op-1 of groepsgesprekken om praktijkervaringen op te halen

Voor meer informatie over voor- en nadelen van ondernemersparticipatie en inspirerende praktijkvoorbeelden: zie **de Participatiegids**.

Regeldruksignaaloverzicht

Alle signalen kunnen worden verzameld in één overzicht. Door signalen te koppelen aan specifieke regels, processen of momenten (bijvoorbeeld: informatievoorziening, aanvraag, verlenging, handhaving) ontstaat snel inzicht in waar de grootste knelpunten zitten. Zie **bijlage 2** voor een voorbeeld van een praktisch signaaloverzicht.

2 **Wegen** Duiden van de ernst per bron van regeldruk

Na het verzamelen van signalen en bronnen bepaalt u zorgvuldig welke regeldruk het eerst wordt aangepakt. De kernvraag: waar levert vermindering van regeldruk de meeste waarde op voor ondernemers én de gemeente?

Elke gemeente is anders, dus een vaste weging bestaat niet. Wel bieden we een kader om bronnen te vergelijken en prioriteiten te bepalen aan de hand van drie hoofdindicatoren op hoofdlijnen:

1. **Ernst van de regeldruk:** Hoe belastend is de situatie? Hoeveel ondernemers worden geraakt? Wat is de impact op hun activiteiten en op gemeentelijke processen?
2. **Potentieel om regeldruk te verminderen:** Is er beleidsvrijheid? Autonome regels bieden meer ruimte dan landelijke regels. Welke aanpassingen hebben veel effect?
3. **Kosten van de verbetering:** Wat vraagt de oplossing van de gemeente en van ondernemers?

De eerste indicator bepaalt welke verplichtingen prioriteit hebben. De andere twee indicatoren vormen samen de businesscase: hoeveel verlichting levert een oplossing op in verhouding tot de inspanning? Let op: knelpunten zonder gemeentelijke autonomie kunt u niet op deze manier aanpakken.

Aanpak: begin met de ernst

De ernst is meestal snel in te schatten. Voor potentieel en kosten is meer (juridische en operationele) expertise nodig en het kost meer tijd. Begin daarom met een globale inschatting van de ernst per bron.

De ernst hangt af van feitelijke regeldruk (kosten, zie ‘Regeldruk berekenen’) en ervaren regeldruk (werkbaarheid, proportionaliteit, nut, zie ‘Begrippen’). Gebruik signalen om dit in te schatten. Een exacte berekening is niet altijd nodig. Koppel dit direct aan de mate van autonomie, zodat u geen energie steekt in verplichtingen waar weinig ruimte is voor verbetering.

Beleidsdomeinen

De mate van autonomie verschilt per domein :

- **Sociaal domein:** Gemeenten hebben veel autonomie door decentralisatie, maar werken binnen landelijke kaders zoals Wmo, Participatiewet en Jeugdwet.
- **Fysiek domein (ruimtelijke ordening):** Dit domein valt grotendeels onder de Omgevingswet. Veel verplichtingen hebben een landelijke basis, maar op onderdelen is ruimte voor eigen keuzes.
- **Economie:** Gemeenten zijn verantwoordelijk voor lokale werkgelegenheid, ondernemerschap en economische ontwikkeling. Hier is veel beleidsvrijheid.
- **Mobiliteit:** Gemeenten zorgen voor straten, wegen, voetpaden en fietsroutes. Landelijke kaders gelden, maar er is autonomie in de uitvoering en het beleid.
- **Onderwijs:** Gemeenten zorgen onder andere voor schoolhuisvesting en ondersteuning van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. Binnen deze taken is enige autonomie.
- **Sport, cultuur en recreatie:** Gemeenten stimuleren en faciliteren sport, cultuur en recreatie, bijvoorbeeld via subsidies. Hier is veel beleidsvrijheid.
- **Burgerzaken:** Denk aan het uitgeven van paspoorten en rijbewijzen en het organiseren van verkiezingen. Deze taken zijn grotendeels landelijk vastgelegd. Gemeenten hebben alleen invloed op communicatie en uitvoering. Autonomie is dus zeer beperkt.

Gebruik deze eerste inschatting om prioriteiten te stellen. Richt daarna tijd en capaciteit op een diepere analyse van de overige indicatoren, zodat u de businesscase van de meest kansrijke knelpunten kunt uitwerken met inhoudelijke en juridische expertise.

Impact inschatten: praktische methode

Koppel impact aan het aantal betrokkenen (ondernemers) of procedures. Niet alle verplichtingen hangen af van het aantal betrokkenen; kijk bijvoorbeeld naar het aantal ingediende vergunningen. Zo is het aantal bouwvergunningen (en daarmee ook de knelpunten hierbij) niet verbonden aan het aantal bouwbedrijven of klussende inwoners. Hier moet worden gekeken naar het aantal ingediende omgevingsvergunningen voor bouwactiviteiten.

Met het berekenen van bijvoorbeeld een impactscore wordt dit inzichtelijk gemaakt.

- Impactscore:
  0 = nauwelijks hinder
  1 = merkbare hinder
  2 = grote hinder
- Totale score = Impact × aantal ondernemers of procedures

U kunt de score berekenen voor zowel ondernemers als de gemeente. Door deze op te tellen (en eventueel te wegen) ontstaat een praktisch overzicht om prioriteiten te stellen. Dit kan bijvoorbeeld worden bijgehouden in een signalenlogboek.

	Signaalomschrijving	Regel(ing)	Moment	Impactscore
1				
2				
3				

Scores en overzichten

Op basis van impactscores kunt u verschillende overzichten maken. De totaalscore per regeling is het meest informatief. Hoe meer signalen bij één regeling, hoe groter de kans op een belangrijke regeldrukreductie. U kunt scores ook uitsplitsen naar het moment waarop regeldruk is ervaren.

Waarom totaalscores belangrijk zijn

Totaalscores helpen bij het selecteren van regelingen die nader moeten worden onderzocht. De uitsplitsing naar momenten kan laten zien dat een breder aspect van de dienstverlening verbetering vraagt. Dit verlicht regeldruk voor zowel geïnventariseerde als niet geïnventariseerde regelingen.

Checklist: is de inventarisatie compleet?

Beoordeel of u kunt doorgaan naar de volgende stap:

- Heb ik vertrouwen dat de grootste bronnen van regeldruk zijn gesignaleerd?
- Zijn de scores betrouwbaar genoeg om belangrijke knelpunten niet te missen?
- Heb ik een goed beeld van het reductiepotentieel?

Regeldruk berekenen

Om een goed beeld te krijgen van de feitelijke regeldruk kan deze worden berekend met behulp van het **Handboek meting Regeldrukkosten**. Daarbij vermenigvuldig je de tijd en kosten (P) die een ondernemer nodig heeft om aan een verplichting te voldoen met het aantal keren dat die verplichting jaarlijks in de gemeente moet worden nageleefd (Q). Zo ontstaat een nauwkeuriger beeld van de regeldruk, omdat de omvang bij het benoemen van knelpunten vaak groter wordt ingeschat dan in werkelijkheid.

Deze berekening geeft een scherper beeld en maakt het makkelijker om effecten achteraf te meten. Het kost wel extra inzet, zeker bij complexe verplichtingen. Een gedeeltelijke berekening helpt ook: hoge **P** of hoge **Q** wijst vaak op grote impact.

Voorbeeld overzicht regeldruk scores

	Moment				
Regeling	Informatievoorziening	Aanvraag	Afloop/verlenging	Handhaving	Totaal
Vergunningen > vergunning X					
Ontheffingen					
Subsidies					
Belastingen en heffingen					
Totaal					

3 **Kiezen** Oplossingsrichtingen afwegen

Regeling	
Probleem	
Gevolg	

Aanpassing	
Gevolg	
Resultaat	

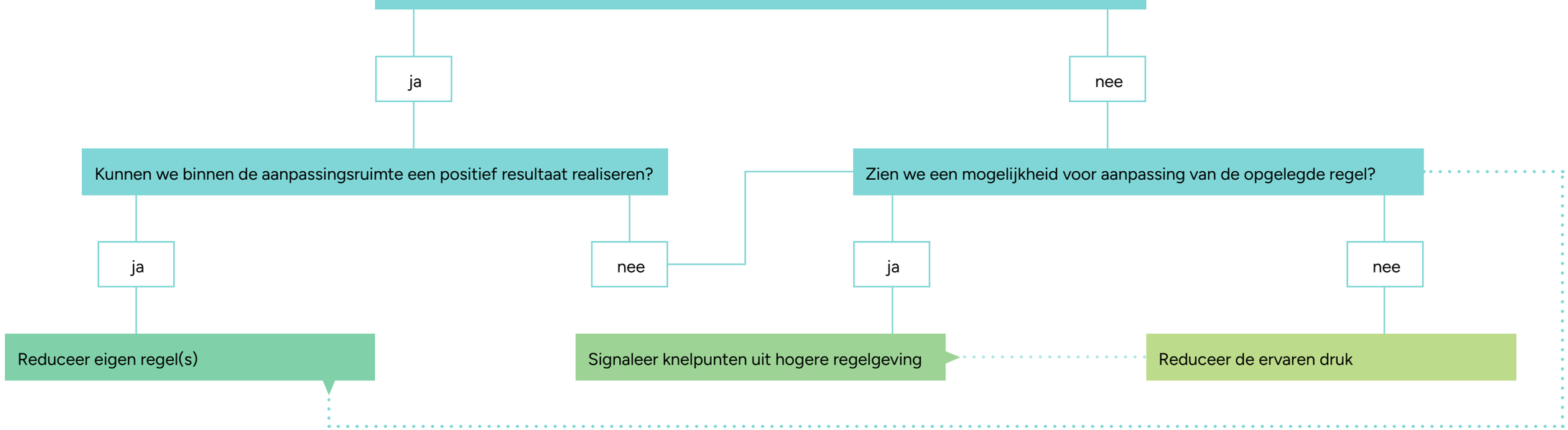

Is de gemeente bevoegd om de regel aan te passen?

Begin altijd bij de juridische grondslag van de regeling. In de meeste verordeningen staat bovenaan vermeld of het gaat om een autonome bevoegdheid op basis van de Gemeentewet of om een verplichting vanuit een medebewindswet. Deze grondslag bepaalt wat juridisch mogelijk is.

Aan de slag

1 Toets de grondslag
   - Staat de grondslag in de verordening? Noteer de genoemde wet of regeling.
   - Is het een autonome verordening (Gemeentewet) of een regeling op basis van medebewind?
2 Interpreteer de categorie
   - Autonome verordening: de gemeente kan bepalingen aanpassen of schrappen, tenzij dit in strijd is met andere regels of wettelijke verplichtingen.
   - Medebewind: bepaal welke wet geldt. Sommige medebewindswetten bieden beleidsruimte, andere wetten verplichten gemeenten om regels op te stellen. De speelruimte verschilt per wet: soms kan de vorm of omvang worden aangepast, soms helemaal niet.

Praktische hulpmiddelen

- Raadpleeg **Overheid.nl** voor de exacte wettekst.
- De grondslag kan liggen in een provinciale verordening, wet in formele zin, AMvB of ministeriële regeling.
- Een systematische vergelijking van de eigen verordening met de **VNG-modelverordeningen** maakt zichtbaar welke bepalingen voortkomen uit landelijke verplichtingen en welke lokaal zijn toegevoegd. Blijkt dat lokale aanvullingen niet noodzakelijk zijn, dan kan de gemeente deze vereenvoudigen, aanpassen of schrappen.

Als de gemeente bevoegd is om de regel te wijzigen, moet worden bepaald hoeveel aanpassingsruimte bestaat. Dit vraagt om een onderscheid tussen:

- Juridisch verplichte onderdelen, en
- Lokaal toegevoegde bepalingen

Kunnen we binnen de aanpassingsruimte een positief resultaat realiseren?

Waar de voorgaande afweging voornamelijk juridische expertise vereist, is deze afweging in grotere mate beleidsmatig. Lokale omstandigheden zijn bepalend voor hoe deze afweging precies gemaakt wordt, maar de volgende vragen zijn relevant:

1 Voegt de lokale afwijking (nog) waarde toe voor het beleid?
  Zo ja, zijn er manieren om die waarde te behouden wanneer de lokale afwijking aangepast wordt?
2 Op welke wezenlijke vermindering van de in stap 2 geduide regeldruk anticiperen we wanneer we de regeling binnen de beschikbare ruimte aanpassen?
3 Hoe groot is de (eenmalige) investering voor de gemeente om de regeling aan te passen? En voor de onderhevige ondernemers om op de aanpassing in te spelen?

De uitkomsten van deze drie vragen zijn lastig precies in cijfers uit te drukken. En zelfs áls dat zou lukken, zijn de antwoorden van vraag 1, 2 en 3 onderling moeilijk met elkaar te vergelijken. Het gaat echter om het volgende principe: Als de verwachte vermindering van regeldruk (vraag 2) groter is dan de optelsom van: de beleidswaarde van de oorspronkelijke lokale afwijking (vraag 1), én de benodigde investering (vraag 3), dan levert dit binnen de beschikbare aanpassingsruimte een positief resultaat op. In dat geval kan de gemeente doorgaan naar stap 4A van de toolkit: ‘Reduceer gemeentelijke regels’.

Als dit niet het geval is, kan de gemeente door met de onderstaande afweging.
Leg de eigen verordening naast het VNG-model (via decentraleregelgeving.nl) en markeer alle afwijkingen. Bespreek per afwijking met collega’s en juristen of deze kan worden behouden of vereenvoudigd. Waar mogelijk sluit u meer aan bij het VNG-model, zodat regels eenvoudiger, duidelijker en minder belastend worden.

Zijn aanpassingen van de opgelegde regel mogelijk?

Wanneer een regel knelt maar onvoldoende juridische ruimte biedt om deze lokaal te wijzigen, zijn er twee mogelijke routes:

1 Verplichting vanuit hogere regelgeving met enige ruimte
   - Als een knellende bepaling direct voortvloeit uit hogere regelgeving, kan de gemeente deze niet zelfstandig aanpassen.
   - De gemeente kan het knelpunt wel signaleren bij de VNG en het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR). Zie stap 4B voor vervolgstappen.
2 Reduceer de ervaren druk
   - Wanneer aanpassen of afschaffen van de regel op geen enkel niveau mogelijk is, blijft er altijd ruimte om de ervaren regeldruk te verminderen. Denk aan betere communicatie, eenvoudiger procedures of minder administratieve lasten. Zie stap 4C voor vervolgstappen.

4A Reduceer eigen regels

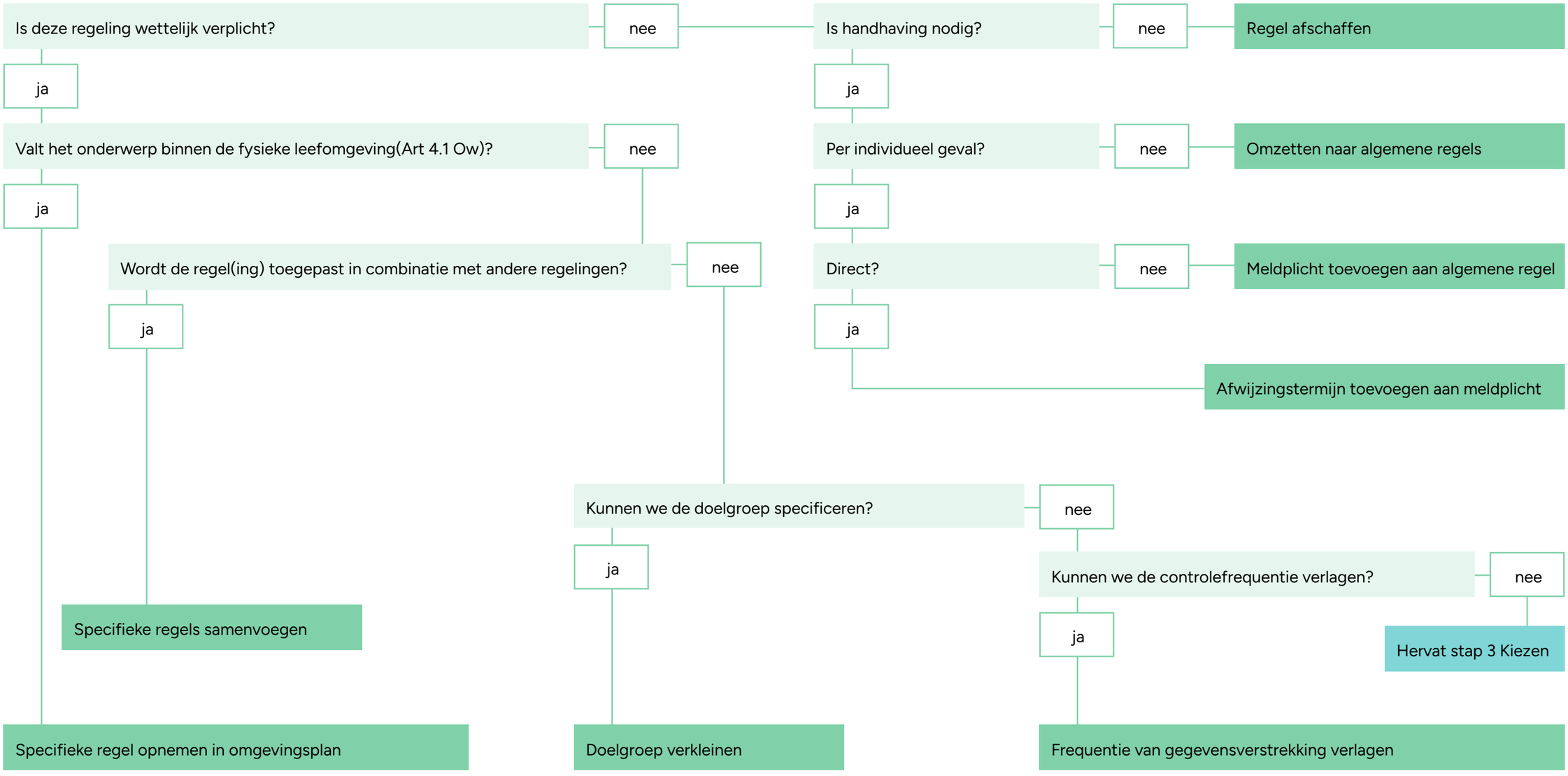

Regel afschaffen

Het afschaffen van een product betekent dat de activiteit regelvrij is en er geen toestemming van de gemeente nodig is. De gemeente kan een product afschaffen wanneer het is gebaseerd op autonome regelgeving.
Redenen om hiervoor te kiezen:

- Er worden geen risico's beheerst of voorkomen.
- Er wordt nooit een aanvraag ingediend.
- Er wordt nooit een aanvraag geweigerd.
- Er vindt geen toezicht plaats.

Wanneer een product wordt afgeschaft, verdwijnt de regeldruk. Er hoeven geen aanvragen meer te worden ingediend of behandeld.

Specifieke regels omzetten naar algemene regels

Algemene regels omvatten gemeentelijke voorschriften voor een bepaalde activiteit, waarbij inwoners en ondernemers geen actie richting de gemeente hoeven te ondernemen.

Overwegingen om een product om te zetten naar algemene regels:

- Activiteit is gebruikelijk en veelvoorkomend.
- Een aanvraag wordt altijd verleend.
- Er wordt altijd getoetst op dezelfde aspecten.

Bij grotere risico's kan een meldingsplicht worden toegevoegd. Dit bespaart tijd en kosten voor zowel aanvragers als gemeente.

Specifieke regels omzetten naar algemene regels met meldplicht

Hoe groter het potentiële risico en externe effect door het handelen van een ondernemer, hoe groter de behoefte aan gericht toezicht op de naleving van algemene regels. In zulke gevallen kunnen deze algemene regels worden aangevuld met een meldplicht.

Een meldplicht kan worden uitgebreid met een afwijzingstermijn wanneer het voorgenomen handelen aanzienlijke risico's of effecten kan veroorzaken. Deze termijn geeft het bevoegd gezag de ruimte om te beoordelen of de melding voldoet aan de algemene regels voordat de activiteit mag worden uitgevoerd.

Specifieke regels samenvoegen

Bij activiteiten zoals evenementen of horeca moeten vaak meerdere producten worden aangevraagd. Door aanvragen te integreren, wordt dubbele indiening voorkomen en regeldruk verminderd.

Casus: Overzicht relevante ontheffingen opnemen in aanvraagformulier evenementenvergunning
Ondernemers die een evenementenvergunning aanvragen, ondernemen vaak activiteiten waarvoor ook ontheffingen nodig zijn. Gemeenten kunnen hier vanuit ervaring op anticiperen en de ondernemer tijd besparen door in het aanvraagformulier voor de evenementenvergunning ook een overzicht van mogelijk relevante ontheffingen aan te bieden, de mogelijkheid te geven deze ontheffingen direct samen met de evenementenvergunning aan te vragen en de aanvraag van samenhangende besluiten in één keer te behandelen.

Wilt u uitwerkingen van specifieke opgenomen heffingen bekijken? Klik hier

Specifieke regels opnemen in omgevingsplan

Regels over de fysieke leefomgeving kunnen in het omgevingsplan worden opgenomen.
Voorbeelden:

- Alles in één plan: overzicht en minder dubbel werk.
- Digitale toepasbare regels: sneller duidelijkheid.
- Risicogerichte drempels: proportionele lasten voor kleine activiteiten.

Benut de beleidscyclus
De Omgevingswet is opgebouwd volgens de beleidscyclus. Deze cyclus biedt een samenhangende structuur om beleid te ontwikkelen, uit te voeren en te evalueren. Voor ondernemersdienstverlening is dit van groot belang, omdat het niet alleen gaat om het ordenen van de instrumenten van de Omgevingswet, maar ook om het structureel meenemen van de effecten van regels en de bijbehorende regeldruk. Door regeldruk vanaf het begin onderdeel te maken van de beleidscyclus, ontstaat ruimte om beleid beter af te stemmen op de praktijk en de uitvoerbaarheid voor ondernemers te vergroten.

Meer informatie vindt u hier.

Maak keuzeruimte inzichtelijk en onderbouw besluiten goed
De Omgevingswet biedt gemeenten via het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) ruimte voor lokaal maatwerk, bijvoorbeeld op het gebied van geur, geluid en luchtkwaliteit. Deze decentrale afwegingsruimte vraagt om transparantie: maak duidelijk welke keuzeruimte in het omgevingsplan beschikbaar is en hoe deze wordt ingevuld. Voer daarbij een gedegen kosten-batenanalyse uit, zodat de impact op bedrijven, inclusief mogelijke regeldrukeffecten, goed wordt meegewogen. Besteed ook expliciet aandacht aan de keuzes van andere gemeenten, om onnodige verschillen en extra lasten te voorkomen.

Casus: kapregels
Om versnipperde procedures en dubbele vergunningen te voorkomen, hebben gemeenten de kapregels geïntegreerd in de omgevingsvergunning. Hierdoor geldt één aanvraag met duidelijke vereisten (boomsoort, locatie, stamdiameter, herplantplan), juridisch geborgd in het omgevingsplan. Het resultaat is een eenduidig vergunningstraject met minder complexiteit en betere naleving van herplantverplichtingen.

Wilt u de volledige casus bekijken? Klik hier.

Doelgroep verkleinen

Grenzen verleggen kan ervoor zorgen dat minder handelingen of aanvragers onder een verplichting vallen.
Voorbeelden:

- Schrappen van administratieve verantwoordingen voor subsidies onder een bepaalde drempelwaarde.
- Afschaffen van de terrasvergunning voor horecaondernemers buiten het centrum.
- Beperken van de omgevingsvergunning voor kappen tot specifieke boomsoorten of een minimale stamdiameter.

Frequentie van gegevensverstrekking verlagen

Door de frequentie van verplichtingen te verlagen, neemt het aantal administratieve handelingen af. Dit betekent minder aanvragen en minder tussentijdse meldingen.
Voorbeelden:

- Verlengen van de geldigheidsduur van vergunningen en ontheffingen.
- Alleen verplicht melden bij wijzigingen in plaats van periodiek.

4B Signaleer knelpunten uit hogere regelgeving

Soms vloeit een knelpunt rechtstreeks voort uit provinciale, landelijke of Europese regelgeving. In dat geval kan de gemeente de inhoud van de regel niet zelf aanpassen, maar wél een actieve rol spelen in het signaleren van knelpunten en beïnvloeden van beleid zodat het beter uitvoerbaar is.

Aanpak

1 Leg het knelpunt vast.
Omschrijf welke bepaling uit hogere regelgeving leidt tot regeldruk en waarom die in de praktijk slecht uitpakt.

Denk aan de volgende punten om het knelpunt zo concreet mogelijk vast te leggen:

- Hoe wordt de regel nu uitgevoerd door de gemeente en ondernemer? Denk in handelingen die nodig zijn.
- Welke van deze handelingen vragen te veel van de ondernemer en/ of gemeente? Hoe zou het doel achter deze handelingen efficiënter bereikt kunnen worden?
- Hoe zou de regel eventueel aangepast kunnen worden, zodat het doel op de efficiëntere manier bereikt wordt?
- Zijn er voorbeelden om met het signaal tot de verbeelding te spreken?
- Wat is de inschatting van de ernst van dit knelpunt om het signaal kracht bij te zetten? Zie **stap 2** ter inspiratie van hoe de ernst geduid kan worden.

2 Vraag een jurist (binnen de gemeente) of er interpretatieruimte is.
Soms biedt hogere regelgeving ruimte voor lokaal maatwerk. Als dat zo is, onderzoek of de gemeente die ruimte optimaal benut. Als er toch meer ruimte blijkt dan initieel gedacht, ga dan terug naar **stap 3** om te heroverwegen wat de beste oplossingsrichting is.

3 Meld het knelpunt bij economie@vng.nl.
Samen bespreken we wat de beste opvolging is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- De VNG neemt het signaal op in de verzameling. Als de reikwijdte nog onvoldoende bekend is, kan de VNG nader onderzoek doen middels een peiling onder het **Panel Economie**, of door het voor te leggen tijdens een overleg (ambtelijk/ directie/ bestuurlijk). Als indiener kunt u eventueel helpen door het te delen met andere gemeenten binnen de regio, het **gemeentelijke netwerk** of andere verbanden.
- De VNG kan het signaal intern en extern gebruiken voor beleidsbeïnvloeding, het opnemen in producten zoals artikelen en modelverordeningen, of een adviesaanvraag indienen bij het **Adviescollege toetsing regeldruk (ATR)**.

- Het ATR kan specifieke adviezen voor gemeenten geven, zoals zij in 2018 deden voor de **gemeente Zaanstad** over de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).
- Als de VNG terugkerende thema's ziet in de knelpunten, kan zij de ATR vragen om een generiek onderzoek uit te voeren. Zie bijvoorbeeld **verkennend onderzoek: minder eisen, meer service**.

4 Volg de voortgang.
Houd contact met beleidsnetwerken en blijf signalen uit de praktijk actief delen.

Volg ons en reageer via de volgende kanalen:

- **VNG Economie forum**
- **Wordt lid van de ambtelijke werkgroep breed mkb en ondernemersdienstverlening**
- **Wekelijkse nieuwsbrief van de VNG**
- **VNG website; nieuws over economie**
- economie@vng.nl

4C Reduceer ervaren regeldruk

Regels zijn nodig. Ze beschermen publieke belangen, zorgen voor duidelijkheid en maken eerlijk handelen mogelijk – en ondernemers begrijpen dat. Maar regels kunnen ook onnodige ergernis veroorzaken wanneer ze onduidelijk, onwerkbaar of disproportioneel zijn. Niet alle regels kunnen verdwijnen, maar ze kunnen mogelijk wel slimmer worden geformuleerd en toegepast, zodat ondernemers minder regeldruk ervaren. Voorbeelden van mogelijkheden voor gemeenten om de ervaren druk te verminderen zijn heldere communicatie, voorspelbare processen en een meedenkende houding.

Hieronder ziet u eerst het overzicht van mogelijkheden. Deze zijn geplot op de momenten binnen het volledige proces van de uitvoering van de regelgeving waarop deze verbeterslagen gemaakt kunnen worden. Als u over de mogelijkheden gaat met de muis, ziet u een korte toelichting en als u erop klikt kunt u meer informatie vinden.

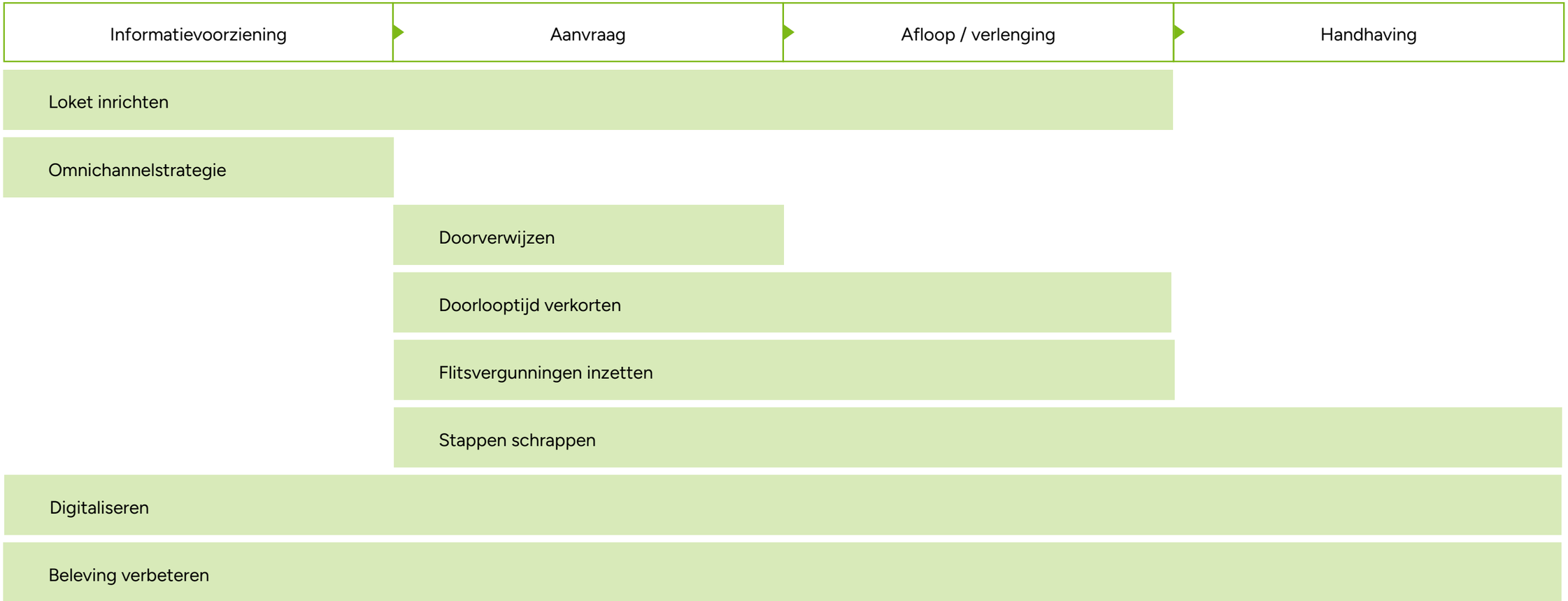

Ondernemersloket inrichten

Een goed ingericht ondernemersloket voorkomt een ‘lokettenjungle’ en biedt één vaste ingang voor ondernemers. Het loket bundelt aanvragen (vergunningen, meldingen, subsidies), voorkomt dubbele informatie-uitvragen en bewaakt de voortgang.
Met een eenmalige intake en hergebruik van gegevens (waar juridisch toegestaan) daalt het aantal formulieren, terugbelverzoeken en herstelacties. Casemanagement en heldere serviceafspraken beperken het aantal contactmomenten en verkorten doorlooptijden.

Benieuwd hoe andere gemeenten hun ondernemersloket inrichten? Klik hier.

Omnichannelstrategie (MijnServices en MijnZaken)

Een moderne overheid biedt informatie via elk kanaal op dezelfde, duidelijke manier. Met een omnichannelstrategie rondom MijnServices krijgen ondernemers actuele, gepersonaliseerde informatie over aanvragen, vergunningen en taken.
MijnZaken geeft ondernemers track-&-trace-inzichten in hun procedures en voorkeuren voor contactkanalen. Dit verhoogt de regie en het vertrouwen in gemeentelijke processen. Voor gemeenten levert dit minder telefoontjes, efficiëntere afhandeling en betere aansluiting op ondernemersbehoeften op.

Meer informatie over MijnServices? Klik hier.

Doorverwijzen naar de juiste partij

Juist en tijdig doorverwijzen vermindert druk doordat ondernemers snel bij de juiste kennis of instantie terechtkomen. Zorg als gemeente zelf voor een overzichtelijke sociale kaart en verwijs:

- proactief bij structurele knelpunten die meerdere ondernemers raken;
- reactief bij individuele en specialistische vragen.

Voorbeelden van doorverwijzingen

- Kamer van Koophandel (start-, inschrijf- en handelsinformatie)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (subsidies, vergunningen, technische vragen)
- Provincie, ROM’s of regionale partners (gebiedsontwikkeling)

Formele samenwerkingslijnen

- Leg samenwerkingsroutes vast en publiceer deze.
- Registreer terugkoppelingen en bundel signalen.
- Gebruik patronen in signalen om oplossingen te ontwikkelen of deze landelijk aan te kaarten.

Stappen schrappen

Gemeenten kunnen ervaren druk sterk verlagen door onnodige processtappen te elimineren.

Hergebruik en samenvoegen

- Identificeer stappen die geen meerwaarde hebben of dubbel zijn.
- Pas hergebruik van gegevens toe waar mogelijk.
- Bundel interne toetsmomenten tot één afhandelingsslag.

Doorlooptijd verkorten

Korte doorlooptijden verminderen regeldruk direct. Processen worden sneller door:

- stroomlijning van werkwijzen;
- het schrappen van overbodige stappen;
- verbeterde samenwerking tussen afdelingen.

Indicatoren voor succes:

- 20% kortere gemiddelde doorlooptijd binnen twee jaar
- Gelijke kwaliteit en juridische houdbaarheid
- Hogere klanttevredenheid

In Enschede bracht de analyse van digitale data knelpunten aan het licht. Hierdoor zijn overbodige stappen geschrapt, worden aanvragen direct doorgestuurd naar het wijkteam en kunnen aanvragers zelf afspraken plannen. Dit heeft de doorlooptijd aanzienlijk verkort.

Gemeente Enschede. (Toolkit regeldruk – VNG 2020)

Andere voorbeelden:
- Direct leges betalen bij de aanvraag
- Werkplanning aanpassen
- Frequenter intern adviesoverleg

- Procescoördinatoren en vergunningverleners
- Ondernemers(verenigingen)

Flitsvergunningen

Flitsvergunningen zijn een vorm van ‘laaghangend fruit’: gemakkelijk te verlenen vergunningen worden versneld afgehandeld.

- Juridische zaken
- Ondernemers(verenigingen)

In **Haarlem** werken alle betrokken medewerkers één dag per week in dezelfde ruimte, wat zorgt voor snelle afstemming.

In **Hoogeveen** zijn er twee overlegmomenten per week met de welstandscommissie, waardoor een vergunning soms al binnen een week kan worden verleend.

In **Boekel** wordt een vergunning direct aan de balie verstrekt, onder verantwoordelijkheid van de architect.

In **Eindhoven** bepalen ambtenaren al bij de eerste intake of het een flitsvergunning kan worden, volgens het motto “gewoon doen”.

(Toolkit regeldruk – VNG 2020)

Digitaliseren

Digitale processen maken dienstverlening sneller, voorspelbaarder en minder belastend.
Mogelijke maatregelen:
- Eén gemeentebreed ondernemersportaal
- Datakoppelingen voor eenmalige gegevensaanlevering
- Dashboards en algoritmes voor standaardbesluiten
- Regelmatige feedbackrondes met ondernemers

Digitalisering verkort doorlooptijden, voorkomt dubbele informatie-uitvraag en vermindert papieren administratie.

De beleving verbeteren

Heldere communicatie en inzicht in de voortgang zijn cruciaal voor tevreden ondernemers.
Voorbeelden van maatregelen:
- Track & Trace-statusoverzichten met realistische termijnen
- Positieve, persoonlijke openingszin bij besluiten (juridische toelichting in bijlage)
- Gebruik van templates en stappenplannen voor procesmapping, systeemkoppelingen en communicatie

Praktisch stappenplan voor het implementeren van MijnServices? Klik hier.

Schriftelijke communicatie effectiever maken? Klik hier.

- Multidisciplinair team dat aanvragen vooraf toetst.
- Up-to-date product/dienstencatalogus voor het KCC.
- Online regelhulp/beslisboom.
- Speciaal vergunningenloket.
- Regietafel of vooroverleg voor ondernemers.

Bijschriftplicht dagleidinggevende
De bijschrijfplicht voor leidinggevenden op het aanhangsel van de alcoholwetvergunning zorgt voor administratieve lasten voor ondernemers, zeker omdat dagelijks leidinggevenden snel kunnen wisselen. Dat kan tot ongemak leiden bij die ondernemers. Toch is de bijschrijfplicht een belangrijk instrument voor gemeenten om verantwoorde alcoholverstrekking in horeca te waarborgen, ondermijning tegen te gaan en te zorgen voor een veilig uitgaansklimaat. Een aantal maatregelen zijn al genomen om de regeldruk te verminderen: bij wijziging van leidinggevenden is het niet meer nodig een geheel nieuwe vergunning aan te vragen en voor slijterijen is de bijschrijfplicht geheel vervallen. Gemeenten kunnen er eventueel voor kiezen de kosten die gemaakt worden voor het wijzigen van het aanhangsel, niet geheel door te berekenen in de leges die de ondernemer moet betalen.

In gevallen waarin landelijke regels van toepassing zijn en waarbij de gemeente zelf niks kan veranderen aan die regels, is het goed om te kijken hoe de ervaren regeldruk verminderd kan worden. Dit kan door helder te communiceren over hoe deze regels werken en waarom deze regels er zijn. Leg bijvoorbeeld uit dat leges er zijn om kosten te dekken die gemeenten maken, en niet om winst te maken. Verder kan uitgelegd worden wat er al gedaan wordt om de regeldruk zo veel mogelijk te beperken. Nodig de ondernemer uit om het gesprek aan te gaan en vraag door naar de situatie en probleempunten. Interesse, empathie en een constructieve houding verbeteren de ervaring van ondernemers met de gemeente en geven wellicht ook waardevolle inzichten om andere mogelijkheden om de ervaren druk te verlagen **(zie het overzicht op pagina 18)**."

Evalueren Leer van doorgevoerde regeldrukreducties

Regeldruk verminderen is geen eenmalige actie, maar vraagt continu aandacht. Wet- en regelgeving en de samenleving veranderen, en daarmee ook regeldruk. Evaluatie helpt om:

- te zien of maatregelen effect hebben gehad;
- te leren welke aanpak ook in de toekomst werkt;
- nieuwe knelpunten tijdig te signaleren;
- effectieve oplossingen te vinden voor toekomstige regeldruk.

Evaluatie tijdens en na een project

Start evaluatie direct na afronding van een project, en bij lange trajecten ook tussentijds. Het doel is om te leren, verbeteren en scherp blijven op (ervaren) regeldruk. Gebruik evaluatiegesprekken, retro-sessies, enquêtes of multidisciplinaire terugblikmomenten. Betrek:

- het projectteam;
- gemeentelijke medewerkers (inhoudelijk en juridisch);
- ondernemers en inwoners die knelpunten hebben aangedragen.

Bespreek tijdens evaluaties:

- Zijn oorzaken van signalen verholpen?
    - Is de aanleiding opgelost?
    - Is extra inspanning nodig?
    - Hoe verliep het met vooraf ingeschatte risico's?
    - Zijn nieuwe signalen ontstaan?
- Wat leren we van het proces? Vragen die hierbij helpen zijn:
    - Wat werkte goed?
    - Welke werkwijzen, methoden of samenwerkingen waren effectief en kunnen vaker worden toegepast?
    - Wat werkte niet of was inefficiënt?
    - Welke stappen kostten veel tijd zonder resultaat?
    - Hoe kunnen we dat in toekomstige trajecten beter aanpakken?

Deze reflectie leidt tot een aanpak die steeds effectiever wordt. Leg de uitkomsten van deze reflectie dan ook vast voor nieuwe projecten en zorg dat deze beschikbaar zijn voor andere gemeenten om van te leren.

Continue reflectie

Blijf knelpunten verzamelen via loketten en meldpunten. Verzamel deze centraal en bekijk ze minimaal jaarlijks. Controleer bij elke wijziging van gemeentelijke regels of dit gevolgen heeft voor regeldruk. Gebruik leerpunten uit eerdere evaluaties en betrek inwoners en ondernemers vooraf om nieuwe regeldruk te voorkomen.

Meer informatie over het inzichtelijk maken van potentiële effecten van voorgenomen beleid? Klik hier.

Periodieke evaluatie

Evalueer periodiek of acties het gewenste effect hebben. De frequentie hangt af van uw aanpak:

- Bij actieve continue reflectie: eens per 4 jaar.
- Bij beperkte reflectie: eens per 2 jaar.

Belangrijke stappen bij evaluatie

- Herinventariseer regeldrukknelpunten en stel prioriteiten.
- Kijk terug: hebben eerdere maatregelen nog effect?
- Controleer gemeentelijke verplichtingen (APV, Omgevingsplan en andere regelingen):
    - Zijn verplichtingen nog relevant of inmiddels overbodig?
    - Zijn vereenvoudigingen mogelijk? Is alle gevraagde informatie echt nodig?

Betrek ondernemers en inwoners

Zij zijn de dagelijkse gebruikers van regels en processen. Bespreek evaluatievragen in bijeenkomsten of interviews om praktijkervaringen op te halen.

Delen Ervaringen en inzichten delen

Het verminderen van regeldruk is geen eenmalige actie, maar een continu leerproces. Gemeenten boeken de meeste vooruitgang wanneer zij actief kennis delen, goede voorbeelden verspreiden en leren van collega's binnen én buiten de regio. Door ervaringen te bundelen en successen op te schalen, ontstaan beter onderbouwde keuzes, snellere verbeteringen en meer samenhang in de aanpak van regeldrukreductie.

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat we bedoelen met het delen van ervaringen en inzichten, hoe je dit aanpakt, wie je hierbij betrekt en wanneer je kunt spreken van succes. Daarnaast vind je bronnen en voorbeelden die je direct kunt gebruiken in de praktijk.

Waarom ervaringen delen werkt

Samenwerking en kennisdeling zorgen voor:

- snellere verspreiding van effectieve oplossingen;
- minder dubbel werk;
- meer consistentie tussen gemeenten;
- inspiratie door concrete praktijkvoorbeelden;
- betere ondersteuning van ondernemers, omdat regio's kunnen leren van elkaars aanpak.

Door ervaringen structureel te delen, groeit het lerend vermogen van de organisatie én van de regio als geheel.

Leer in de regio: regeldruk verminderen door kennisdeling

Regionale samenwerking helpt om waardevolle inzichten te verzamelen en knelpunten gezamenlijk op te lossen. Door in de regio gesprekken te organiseren over regeldruk en succesvolle aanpakken actief te agenderen, ontstaat een omgeving waarin gemeenten, ondernemers en partners elkaar versterken.

Praktijkvoorbeelden maken ambities tastbaar. Ze helpen om keuzes te onderbouwen, prioriteiten te bepalen en met vertrouwen stappen te zetten.

Waar kun je terecht om kennis te delen?

VNG-Forum

Het VNG-Forum is een interactief online platform voor gemeentelijke professionals. Hier kun je:

- vragen stellen;
- ideeën toetsen;
- voorbeelden delen;
- collega's spreken die met dezelfde opgaven bezig zijn.

Het forum is laagdrempelig en zeer bruikbaar voor thema's als regeldrukreductie, ondernemersdienstverlening en digitalisering.

GemeenteDelers

GemeenteDelers is een landelijke wedstrijd waarin gemeenten hun meest succesvolle en herbruikbare projecten delen. Het platform staat vol bewezen oplossingen die inwoners, ondernemers en regio's verder helpen.
Alles over GemeenteDelers

Ambtelijke werkgroep breed mkb en ondernemersdienstverlening

De VNG heeft in 2023 een ambtelijke werkgroep opgericht voor Breed mkb en ondernemersdienstverlening. Deze werkgroep fungeert als structureel klankbord voor VNG-activiteiten en projecten op dit gebied. Doelen zijn onder meer: gemeenten informeren over relevante ontwikkelingen, ervaringen en signalen uitwisselen, en gezamenlijk perspectieven richting EZK en andere partners onderbouwen. De werkgroep komt minimaal vier keer per jaar bijeen om actualiteiten en agendapunten te bespreken en om te zetten in concrete acties. U kunt zich aanmelden door een mail te sturen naar **economie@vng.nl**.

Kennisnetwerk Regionale Economie (KRE)

Het KRE is een landelijk platform waar gemeenten, regio's en experts samenwerken aan de regionale economie. Onderwerpen die hier worden gedeeld zijn onder meer:

- Ondernemersdienstverlening
- Regeldrukreductie
- Digitalisering
- Gebiedsontwikkeling

Binnen het netwerk kun je praktijkervaringen uitwisselen, vragen stellen en samen optrekken in beleid en uitvoering.
kennisnetwerkregionaleeconomie.nl

Praktische handvatten voor regeldrukreductie
Benieuwd hoe andere gemeenten regeldrukreductie hebben aangepakt?
Bekijk het inspiratiedocument: “Regeldrukreductie gemeenten: suggesties voor aanpakken en voorbeelden in de ondernemersdienstverlening.”Dit document biedt:

- praktische handvatten;
- inspirerende praktijkvoorbeelden;
- concrete aanknopingspunten om zelf aan de slag te gaan.

Deel je successen en leer van anderen
Heeft jouw gemeente een succesvolle aanpak ontwikkeld voor regeldrukreductie of digitale dienstverlening? Deel deze ervaringen met het Team Economie van de VNG. Zij verzamelen goede voorbeelden en helpen om jouw inzichten verder te verspreiden binnen het netwerk van gemeenten. Door te delen, help je niet alleen collega-gemeenten, maar versterk je ook de gezamenlijke beweging richting minder regeldruk en betere ondernemersdienstverlening.

Bijlage 1

Stakeholders

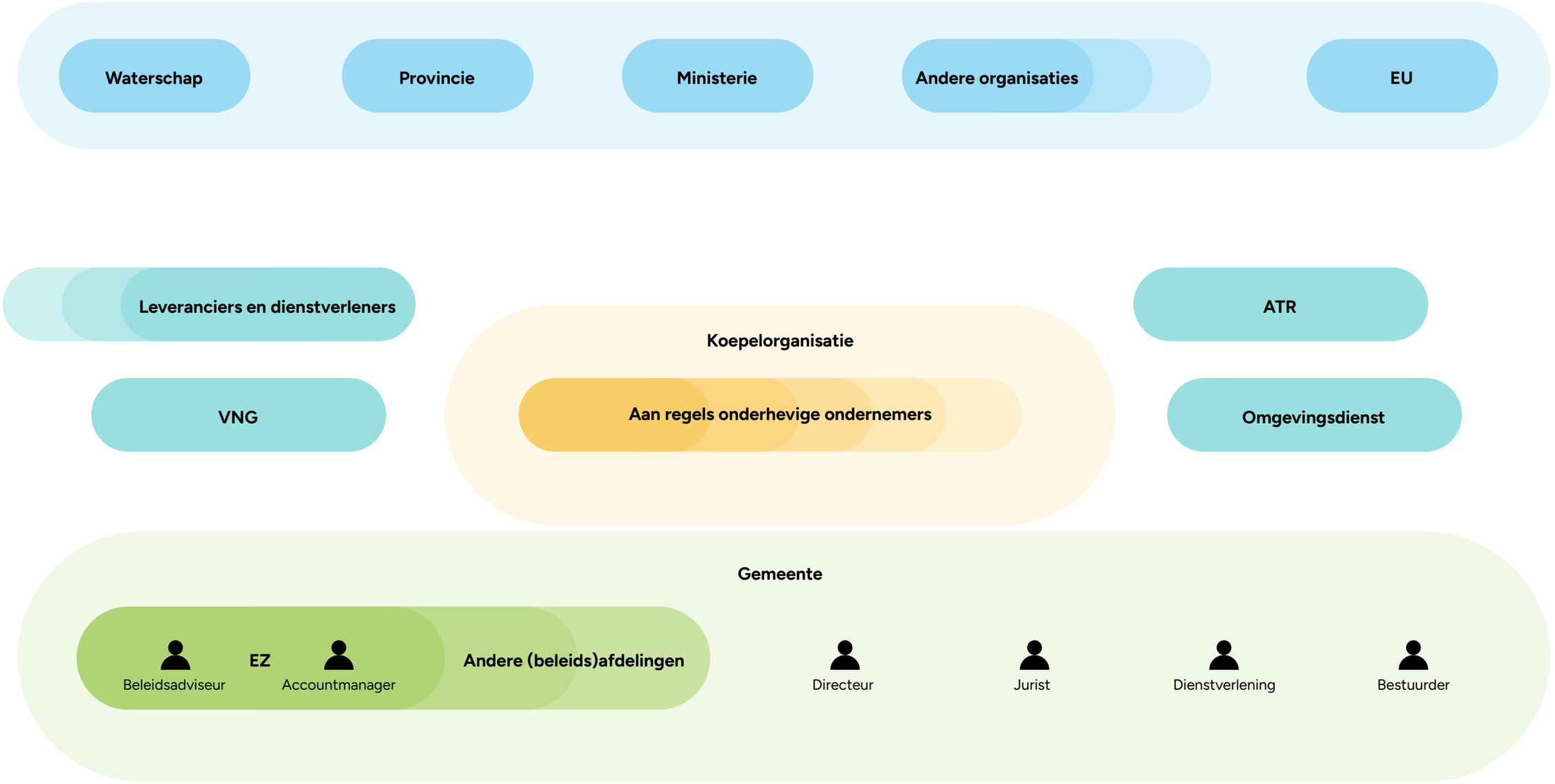

Bijlage 2

Voorbeeld logboek regeldruksignalering

Het logboek helpt om signalen van regeldruk systematisch vast te leggen. Een eenvoudig overzicht kan er als volgt uitzien:

	Signaalomschrijving	Regel(ing)	Moment (als beschikbaar)	Kanaal
1				
2				
3				
4				

Naast het logboek kunt u een totaaloverzicht maken van het aantal signalen per bron van regeldruk. Dit overzicht kan worden uitgesplitst naar het moment waarop de regeldruk is ervaren:

	Totaal	Informatievoorziening	Aanvraag	Afloop/verlenging	Handhaving
Vergunningen					
Ontheffingen					
Subsidies					
Belastingen en heffingen					

Checklist

Beoordeel of het overzicht van regeldruksignalen compleet is. Gebruik daarbij de volgende vragen:

- Weet ik welke potentiële bronnen van regeldruk er zijn binnen mijn gemeente? Mis ik geen subsidies of andere regelingen?
- Heb ik voldoende signalen verzameld om te concluderen dat de grootste bron van regeldruk wordt meegenomen in de volgende stap?

Tip: Analyseer ook het aantal signalen per kanaal (bijvoorbeeld loket, e-mail, ondernemerssessies). Splits dit eventueel uit per regeling. Zo ontdekt u welke kanalen het meest effectief zijn om signalen op te halen en kunt u deze in de toekomst opnieuw inzetten.

Bijlage 3 Praktijkvoorbeelden

Casus:

Optie aanvraag geluidsontheffing geboden in aanvraagformulier evenementenvergunning

In Zwijndrecht moesten organisatoren voor elk evenement twee aanvragen indienen: een evenementenvergunning (APV §2:25) en een aparte geluidsontheffing (APV §4:6). Dit zorgde voor dubbele administratieve lasten, onduidelijke voorwaarden en extra afstemming binnen de gemeente.

Oplossing:
De gemeente heeft in de aanvraag van de evenementenvergunning de mogelijkheid geboden om gelijktijdig de geluidsontheffing aan te kunnen vragen. Deze wijziging is vastgelegd in de beleidsregels onder paragraaf GELUIDSONTHEFFING. Voortaan geldt:

- Eén aanvraag
- Eén beoordeling
- Eén beschikking met duidelijke voorwaarden

Betrokken partijen:

- Klantcontactcentrum en vergunningverleners: Aanpassing van het digitale aanvraagformulier zodat geluidsaspecten automatisch worden meegenomen.
- Milieuadviseur en Omgevingsdienst: Leverden toetsingskader en standaardvoorschriften.
- Juridische zaken: Borgden juridische houdbaarheid binnen de APV.
- Evenementenorganisatoren: Leveren geluidsplan direct mee bij de aanvraag.

Resultaat:
Een efficiënter proces met minder loketten, minder formulieren en minder afstemming. Het toevoegen van geluidsgegevens kost organisatoren minder dan tien minuten extra.

Casus:

Optie aanvraag taponthеffing geboden in aanvraagformulier evenementenvergunning

In veel gemeenten moesten organisatoren naast de evenementenvergunning een aparte aanvraag indienen voor het schenken van zwak-alcoholische dranken (taponthеffing, artikel 35 Alcoholwet). Dit leidde tot dubbele handelingen en een versnipperd proces.

Oplossing:
De alcoholontheffing is geïntegreerd in het digitale aanvraagformulier voor de evenementenvergunning.
Voortaan geldt:

- Eén formulier voor evenement én alcoholverstrekking
- Eén proces en één gecombineerde legestariefbundel

Betrokken partijen:

- Vergunningverleners en KCC: Aanpassing van formulier en interne processen.
- Juridische zaken: Toetsing op juridische houdbaarheid binnen Alcoholwet en lokale regels.Beleidsadviseurs openbare orde en veiligheid: Bewaken inhoudelijke voorwaarden en afstemming met handhaving.
- Organisatoren: Leveren alle informatie in één keer aan, inclusief alcoholplan.

Resultaat:
Efficiëntere afhandeling, minder administratieve lasten en een duidelijker proces. Deze aanpak sluit aan bij het advies van het Adviescollege Regeldruk (ATR) als best practice.

Casus:

Kapregels samengevoegd in de omgevingsvergunning

Voorheen waren kapvergunningen en andere regels verspreid over aparte APV-bepalingen, wat leidde tot versnipperde procedures en onduidelijke aanvraagvereisten.

Oplossing:
De kapregel is geschrapt als afzonderlijke vergunning en opgenomen in de omgevingsvergunning voor omgevingsplanactiviteit: vellen van houtopstand. Aanvraagvereisten zoals boomsoort, locatie, stamdiameter en herplantplan zijn vastgelegd in het omgevingsplan.

Waarom deze wijziging?
De Omgevingswet verplicht regels over het vellen van houtopstanden in het omgevingsplan. Het Informatiepunt Leefomgeving licht deze systematiek toe.

Betrokken partijen:
- Vergunningteam/KCC: Past digitale formulieren en werkprocessen aan.
- Juridische zaken: Borgt correcte omzetting van APV-regels naar omgevingsplan.
- Beleidsadviseur ruimtelijke ordening/groenbeheer: Stelt inhoudelijke voorwaarden en herplantverplichtingen op.

Resultaat:
Een eenduidig vergunningstraject met één aanvraagdocument, minder bestuurlijke complexiteit en betere naleving van herplantverplichtingen.